

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Conclusio dictorum & de instrumentis assequendæ virtutis esse tractandum. Cap. 8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

Conclusio dictorum s. de instrumentis
assequenda Virtutis esse
tractandum.

CAPVT VIII

VENERANDAM virtutis faciem utcumque deteximus; quam honesta, quam utilis, quam deliciis affluens sit, vidimus: eius incomparabilem pulchritudinem & decorem aspeximus: & quam necessaria sit nobis, adeo vt ex qualibet eius parte non modicum profectus nostri dependeat, considerauimus. Quid superest, nisi vtiliam pretiosam gemmam quaramus, quam & honestam, & proficuum, & decoram, & pulchram, & summe necessariam esse fateamur? Saepe nos, o magnam caecitatem! in suum amorem turpia traxerunt; iam sancta, & pura, & honesta nos trahant, Saepe noxia, & animo tristia, & foeda, falsa nos specie boni decepterunt; iam proficua, & laeta, & pulchra pelliciant. Saepe vana & profusa inania dileximus; iam vera, & solida, & necessaria diligamus. Ne simus ad nostram penicem, quam ad nostram salutem promptiores; & si illa magnam vitam occupauit, haec saltem modicum illius, quod residuum est, occupet. Hoc prudentia dicitur, iustitia exigit, & commoditas propria requirit, vt bona malis, maiora minoribus, & vera vanis praerantur. Si autem in rationem, in legem, in aequitatem, & in nosmetipsos iniuriosi sumus, si quidem opportunitas suppetit, male gestum emendemus. Ad hoc vita ista nobis a benignissimo omnium bonorum datore conceditur, qui nos emendatos & meliora sapientes inuenire cupit, quoniam, cum non delectetur in perdizione viuorum, nequaquam causas perdendi nos, sed occasiones impertienda salutis quaerit. Statim enim atque formauit Dominus Deus hominem de limo terrae, & inspirauit in faciem eius spiraculum vitae, ei in vno illo mandato non edendi de ligno scientiae boni & mali, praecipuarum virtutum praecceptum imposuit. Annon ibi praecceptum prudentiae, qua medium a Deo ordinatum ad salutem eligeretur? Annon ibi praecceptum iustitiae, qua voluntati Domini sepius subderetur? Annon ibi praecceptum fortitudinis, qua diabolo contraria suggerenti resisteretur? Annon ibi praecceptum temperantiae, qua pomum vetitum non gustaretur? Quin & illo ipso creationis exordio praeccepta Fidei, Spei, & Charitatis, lata sunt, vt intelligeret homo, se ad virtutes capeffendas esse conditum, & ad consequendam beatitudinem per obseruantiam mandatorum creatum. Tempus ergo in vitis, in vanitatibus, & in prophanis cutis impensum, a virtute suffuratum est. Quid faciet homo, nisi mores suos emendare, & in eo, quod vite restat transeundum, se totum virtuti tradens, damnum illi & sibi ipsi illatum resarcire? Non spondeas, inquit Ecclesiasticus, super virtutem tuam: quod si sponderis, quasi restituens cogita.] Primam partem huius praeccepti custodiamus, quia nihil Deo supra vires nobis datas polliciti sumus. Licet enim virtus supra vires naturae sit, non tamen supra vires gratiae, qua sine vlla intermissione fulcitur. Secundum vires nostras spondimus, nec haecenus sponsoni steterimus, quid nunc instat, nisi vt de restitutione cogitemus? Verum quidem est, quod futuro tempore, operibus virtutis debito, praeteritum in legitime & tepore consumptum, ad plenum non restituemus, sed in terrena

Genes. 2.
7.

Ecl. 8.
16.

A republica, si non solum iusta, sed etiam benigna & misericors sit, debitor liber exit, qui licet non quod debet, at quod potest, restituit. Non est autem virtus natura parcior, & ea quae homini humanitatem tribuit, non est humanitate seuerior. Quare placabitur tibi, o homo, quamuis ei tempus elapsum, quia iam non tuae subiacer potestati, non reddas, si futurum tempus, quod est in tua manu, restituas. Ab hoc momento dic cum Dauide: Nunc cepi;] & incipe dies tuos dare virtuti, quos non perditos, sicut eos, quos dedisti saeculo, sed in sinu seruatricis tuae ad meritum cumulum custoditos reperies. Dies namque consumptus in virtutis obsequio, non labitur, quia eius breuitas recte impensa in aeternitatem commutatur. Latio quidem solis huius visibilis super terram transiit; templum vero sanctitatis, quod ex virtutibus, tanquam ex politis lapidibus, in cordibus nostris extruimus, nunquam euanescit. Est enim illo Isaacitarum templo longe felicitus, quia illud, licet fortissimum & optime aedificatum, hostium rabies solo aequauit: de quo praedixit Dominus: istud vero spirituale templum, si velimus nos, licet hostes fremant, & omnes vires suas in illud exerant, in perpetuum cum sua gloria & splendore persistet.

Illud vero ab hoc opere detertere nos posset, quod lapides virtutum ad tantam molem aedificandam, vbi sint inueniendi, non nouimus, nec artem templa fabricandi didicimus. Et temerarium esset, si ne materia, sine sumptibus, & sine artis peritia, in opus vere magnum & admirandum incumbere. Sed haec non tam ab opere retrahunt, quam ad opus mouent, quia omnia necessaria in promptu sunt nobis, ne ab hac aedificatione cesserimus. Locus enim, in quo domum istam aedificamus, non est aliud quam cor nostrum. Nam & Dominus id aperte significat, dicens de homine se diligente, suosque sermones custodiente: Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.] Atque alio loco: Ego sapientia habito in consilio, & erudis intersum cogitationibus.] Quid enim est, habito in consilio, nisi habito in corde iusti, vbi sana & recta consilia excogitantur, vt ea excitem atque promoueam? Si ergo Dominus in corde iustorum habitat, & in domo, ex virtutibus aedificata, habitat, manifestum est, quia domus haec non alio loco, quam in corde iustorum extruitur. Materia vero, scilicet virtutes, ex quibus domus spiritalis fabricanda est, non longe est a nobis, adeo vt possimus dicere, quod lapidicina apud nos est, ex qua huiusmodi lapides eruuntur. Virtutum enim exercendarum occasionem, ex prosperis, ex aduersis, ex bonis, ex iniquis, ex vitis quibus affligimur, ex peccatis quae patramus, & ex propensionibus cordis nostri, si bene aduertimus, facile elicimus. Ex prosperis illi virtutis occasionem accipiat, quibus dictum est: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula.] Ex aduersis illi virtutis occasione sumunt, in quibus impletur Dauidis sententia: Cum occideret eos, quarebant eum, & reuertebantur: & diluculo veniebant ad eum.] Et iterum: Clamauerunt ad Dominum, cum tribularentur, & de necessitatibus eorum eripuit eos.] Ex bonis, & iustis, illi qui Apostoli vocem audiunt, dicentis: Quorum intuentes exitum conuersationis, imitami simidem.] Ex iniquis, illi qui probe norunt, quia inimici hominis, si mali sint, [domestici eius.] Ex vitis virtutum occasionem accipimus, cum voluptatem quam in vitis quaerimus, potius in virtutis actionibus inuenimus. Ad quod pulcherrime Augustinus ait: Quid est vnde homo comoneri non possit ad virtutes capeffendas, quando de ipsis vitis potest? Quid enim

Psal. 76.
11.

Matth.
24.2.

Ioan. 14.
23.
Prover.
8.12.

Luca 16.
9.

Psal. 77.
34.
Psal. 106.
6.

Hebr.
13.7.
Matth.
10.36.

Aug. lib.
de vera
religione
c. 52. 70.
1.

appetit curiositas, nisi cognitionem, quæ certa esse non potest, nisi rerum æternarum & eodem modo se semper habentium? Quid appetit superbia, nisi potestiam, quæ refertur ad agendi facilitatem, quam non inuenit, nisi anima perfecta, & Deo subdita, & ad eius regnum summa charitate conuersa? Quid appetit voluptas corporis, nisi quietem, quæ non est, nisi ubi nulla est indigentia & nulla corruptio? Sic ille. At peccata ipsa, occasiones esse virtutis, illa verba Pauli declarant: Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Item & illa: Gaudium est Angelis Dei super vno peccatore poenitentiam agente: quoniam videlicet ex peccatis, anam poenitentia, maioris humilitatis, charitatisque captauit. Propensiones autem cordis, quantam materiam virtutis subministrant? Videmus certè, iustos in bonum suis propensionibus uti, & amore cognitionis incensos, salutaribus lubricationibus fideles instruere; mites & benignos misericordia operibus studere, quietos & placidos ad quietem contemplationis & opus diuini amoris excitari. Non ergo longè sunt lapides pro hac Dei domo fabricanda, immò propè sunt in corde, & in ore, & in manibus nostris, si tantum velimus operari, & omnem segnitiam ac torporem excutere.

Ad Rom. 8. 28. Luc. 15. 10.

1. Paral. 21. 14.

Sed de sumptibus & impensis faciendis, non est cur plus nimio sollicitemur, cum ea Christus Saluator noster ex immensis suis thesauris obtulerit. Certè quidem sanctus Dauid, filio Salomoni ædificandi templi curam imponens, dixit illi: Ecce ego in paupertate mea preparauì impensas domus Domini, auri talenta centum millia, & argenti mille millia talentorum: æris verò & ferri non est pondus: vincitur enim numerus magnitudine ligna, & lapides preparauì ad vniuersa impendia. Sic & Christus in paupertate sua, id est, in tempore mortalitatis suæ, immensas diuitias preparauit, & efficacissima gratia auxilia collegit, quæ nobis ædificationi huius spiritualis templi deseruiant. In talentis auri, auxilia ad charitatem, & in talentis argenti, auxilia ad cognitionem veritatis habendam agnosce. Nec mireris, si argenti auro copia sit maius, quia magis cognoscimus, quàm diligimus, & sæpe cognitio peruenit, quò nullus aut modicus amor accedit. In ære, auxilia ad promendas diuinas laudes, & in ferro, gratiam ad resistendum tentationibus & vincendum intellige. Et meritò æris & ferri nec assignatur pondus nec numerus, quia semper debemus diabolo pugnanti resistere, & adiutorem nostrum sine fine laudare. In lapidibus autem & lignis, virtutum moralium habitus, & actiones considera, quæ optimè inter se disposita, domum istam spirituales constituunt. Si Deus impensas facit, & operatur in nobis & velle, & perficere pro bona voluntate, quis poterit de paupertate ad ædificandum querulari? Nec tandem ædificandi imperitia nos excusat: quoniam, qui hoc onus extruendi sibi domum imposuit, artifex est peritissimus, & quos vult artifices facit. Ipse Noè arcam fabricare docuit, & opus nunquam à mortalibus visum, per manus eius effecit. Ipse Moyse exemplar, ad cuius similitudinem tabernaculum fabricaret, ostendit. Ipse Beseleel ad mirabilia opera, quæ ad cultum Domini necessaria erant, erudiuit. Ipse ad molem illam stupendam templi Hierosolymitani extruendam, Salomonem illustrauit. Quin & Paulum hanc eandem artem optimè docuit, qui secundum gratiam Dei, quæ data est sibi, ut sapiens architectus fundamentum posuit, ut fideles superædificent. Et nemo doctus est, qui ab eo non didicit, & nullus ab eo illustratus, qui imperitus remanserit. Si ita se res ha-

Philip. 2. 15

Genes.

Exodi.

3. Reg.

1. Corin. 3. 10.

bet, nulla superest excusationis vmbria, quæ nos ab hoc vtilissimo labore eximar, & in otio & vœcordia derineat. Non debet homo, inquit Hugo, suam imperitiam aut infirmitatem considerans, desperare, sed cum potius, qui secum operari dignatur, attendere. Deus enim est virtus & sapientia: & non potest aliquis aut cum virtute deficere, aut cum sapientia ignorare: maxime cum idem ipse sit, qui & nobis operantibus bonum cooperatur: & non operantibus, ut velimus, & possimus bonum operari, largitur. Dei quippe opus in nobis nobiscum est: & nostrum opus in nobis ab ipso est. Eius opus in nobis nobiscum est, nostrum adiutorium, & nostrum opus in nobis ab ipso est & ipsius donum. Hæc ille.

Hugo. lib. 4. de arca mor. c. 1.

Omnes quidem iusti & sancti viri in hoc opus incubuerunt, ut domum spirituales in cordibus suis Domino exædificarent, & virtutes omnes, quibus ipsa ædificatur, acquirerent. In præmium huius laboris, & gratiam sine meritis acceptam amplificauerunt, & secundum mensuram bonorum operum beatam vitam obtinuerunt. Ædificata enim domo Domini audiuit Salomon Dominum dicentem sibi: Sanctificauì domum hanc, quam ædificasti, ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum, & erunt oculi mei, & cor meum ibi, cunctis diebus. Ita si extruxerimus hanc domum spirituales, quam virtutes, ut lapides viui & politi, componunt, Dominum nos sanctificantem, & in nobis habitantem, non leuibus iudiciis cognoscemus. Qui & sua prouidentia nos reget, & suo amore fouebit, donec ad æternam patriam nos efferat, & præmia ineffabilia retribuatur. Qui autem desideria se dedit, & pro virtutibus in corde suo vitia congesserit, quam ratione præmia iustorum & laborantium accipiet? Vnde Basilius optimè:

3. Reg. 3.

Quomodo verò nobis, cum plures faciamus vitam voluptariam, quàm eam quæ fit ex præscripto, vitæ illam beatitudinem, & consortium sanctorum, ac latitiam, qua vnà cum angelis in conspectu Christi exultabimus, proponere, atque polliceri possumus? Eiusmodi cogitationes non sunt profectò sanæ mentis. Quomodo vnà cum Iob ero, qui ne minimam quidem afflictionem grato animo tolerauit? Quomodo cum Dauide, qui patienter inimicum non pertulit? Quomodo cum Daniele, qui Deo perpetua contentia & oratione, laboris plena, non supplicauit? Quomodo cum Angelis? cum vestigia eorum non sim sequutus? Quis est ex his qui præmia certaminum proponunt, ad eò nullius iudicij, ut eum qui ne certauit quidem, æquali corona dignum iudicet cum eo qui palmam maxima cum laude tulit? Quis imperator eos, qui in prælio ne comparuerunt quidem, ex æquo cum eis ad spolia vocabit, qui hostes fuderunt? Hæc & multa alia Basilius, ex quibus aperte perspicitur, quanti nobis referat in virtutibus congregandis laborare, ut accipiamus felicitatis coronam. Deus enim qui misericors est, & ex misericordia nos vocat, iustus etiam est, qui ad se vocatos, & semel in suam gratiam admissos, ex misericordia simul & iustitia præmiare disponit. Quòd si otiosi, & desides, & suam salutem negligentes, præmio digni non sunt, & iustitiæ lex eos mercede vacuos manere decernit, oportet ut nos omnem desideriam, & negligentiam abiciamus, nostramque salutem diligenter curemus, ne cum eo, qui talentum abscondit, pauperes & inglorij relinquamur. Benefac Domine, ait sanctus Dauid, bonis & rectis corde. Declinantes autem in obligationes adducet Dominus cum operantibus iniquitatem. Illis itaque Dominus benefacit, illis benignum se præbet, erga illos magnificè & liberaliter se habet, qui bono & recto sunt

Basil. orat. 3. de pescan. 10.

corde:

Psal. 124. 4. 5.

corde: cor autem bonum sola virtute redditur, & re-
ctum sola iustitia & Dei gratia, à qua omnis iustitia
& omnis virtus manat, existimatur. Quare qui gra-
tia, & iustitia, & virtute caret, benignitatem & mer-
cedem à Domino, nisi respiciant, & bonitatem vir-
tutis induant, nequaquam expectent. Istis qui noua
debita peccatorum contrahunt, qui nouis se obliga-
tionibus iniquitatum inuoluunt, qui obliquitates
conscientiæ sectantur, sedes cum reprobis, qui ini-
quitatem sunt operati, parata est. Eorum poenam
sentient, quorum facta imitati sunt, vt inquit Augu-
stinus, quorum praesentes lætitiis amauerunt, & fu-
tura supplicia non crediderunt. Pax profectò, & mer-
ces, & beatitudo non super istos, sed super Israel.
Nam illi qui Deum viua fide credunt, & in omni lo-
co ipsum praesentem intuentur, & præcepta eius, qui
vbiq; praesens est, præterire erubescunt, vtq; ocu-
lis eius placeant, multiplices virtute se induunt, & in
eo quod semel cœperunt, vsque ad finem perseue-
rant, pace illa fruuntur, quam Dominus benefaciens
& benignè se gerens, bonis & rectis corde parauit in
aeternis sedibus suis.

Nunc ergo ad hanc domum Domini fabrican-
dam, ad virtutum lapides effodiendos, & ad studiosa
opera ex præscripto diuinæ legis præstanda, quid nobis
faciendum est? Certè, vt existimo, instrumenta ap-
ta quaerere, quibus hoc grande opus, quod iam per
abiectionem mali inchoatum est, persequi ac con-
summare possimus. Neque enim semel contigit, vt
quis locum aptissimum ad domum ædificandam ha-
beat, & materiam copiosam, & abundantem pecu-
niam, & artificem peritissimum; & tamen quia neces-
sarius instrumentis caret, nunquam domum ædifica-
tam videat. Aduersarius noster instrumenta quaesuit,
quibus à nobis virtutem eriperet. De quo dictum
est: Totum in hamo subleuauit, traxit illud in sa-
gena sua, & congregauit in rete suam. Vtq; est
dolosâ interrogatione, pro hamo, quæ dixit: Cur
praecipit vobis Deus, ne comederetis de omni ligno
Paradisus? Et leuitatem mulieris expertus est. Deinde
vltus est ablatione timoris, pro sagena, dicens:
Nequaquam morietimini: & falsa promissione, pro
rete: Nam aperientur, inquit, oculi vestri, & eritis
sicut dii. Quia verò negotium illi successit ad vo-
tum, eadem arte instrumenta parandi ad fines præ-

A posteros assequendos, suos sectatores instruxit. Qua-
re dictum est in lamentatione assumpta super Ty-
rum: Diuitiæ tuæ, & thesauri tui, & multiplex in-
strumentum tuum, & cætera quæ sequuntur, cadent
in corde maris in die ruinae tuæ. Nos autem vel ex
hoste nostro discamus, quomodo sint instrumenta
apta paranda ad virtutes assequendas. Nam si qui-
busdam instrumentis virtutes ipsæ à nobis tollun-
tur, quæ sunt tentationes & artes diaboli, quibus nos
ignorantes spoliat, contrariis instrumentis recupe-
randæ sunt, quibus humana industria diuinæ gratiæ
auxilio suffulta, virtutes de manu eas deprædantis
eripiat. Sanè recensitis multis, varisque rebus ad
vsum tabernaculi, & ad cultum diuinum præparatis,
subdit scriptura: Hæc sunt instrumenta taberna-
culi testimonij, quæ enumerata sunt iuxta præcep-
tum Moysi: vt iustus intelligat Dei tabernaculum,
quod in intimo cordis erigitur, & diuinum cultum,
quo Deus virtutum actibus adoratur, instrumentis
nonnullis indigere, sine quibus nec tabernaculum
erit sufficienter instructum, nec virtutum actiones
optimè præstabuntur. Beatissimus autem Patriar-
cha Benedictus in sua regula, instrumenta virtutum
appellauit ipsas virtutum actiones, quibus & à malo
auertimur, & bonum facimus, & diuina mandata
complemus. Et quidem sapienter: quoniam bona
opera sunt instrumenta, quibus ad perfectionem af-
cendimus, & ad beatitudinem peruenimus. At hoc
loco magis pressè instrumenti nomen accipimus.
Vocamus enim instrumenta virtutum adminicula
quædam, quæ ad virtutum actiones præstandas, & ad
habitus earum inferendos iuuant. Sicut enim ars car-
pentarij apta instrumenta habet, vt dolabram, as-
ciam, & ferram, & alia similia, quibus ligna scindit, &
dolat, & suum artificium constat: ita & hæc ars asse-
quenda virtutis, sua habet instrumenta, non huma-
na industria sed diuina inspiratione reperia, quibus
virtus ipsa conquistur. Hæc instrumenta nunc nos
explicare volumus, vt qui aitem virtutum adipiscen-
darum scribimus, rationem eas acquirendi monstre-
mus. Faxit Deus, vt in re vtilissima, & à paucis metho-
do & ordine explicata, ita procedamus, vt & legen-
tes, viam virtutis facilem & firmam inueniant, &
mens nostra, quæ hæc ex benignitate Domini medi-
tatur, nequaquam ieiuna & vacua persillat.

Aug. ib.

Abacuc. 1.15.

Gen. 3.1.

Ibid. 3.5.

Exech. 27.27.

Exodi 38.21.

Bened. in reg. c. 4.

PARS SECVNDA

De Instrumentis assequenda Virtutis, pertinentibus ad intellectum.

VIRTUTES humanis actibus generantur: quod si non nimis pressè, sed aliquan-
tulum late intelligatur, omnibus virtutibus conuenire, certum est. Nam Virtutes,
quæ dicuntur acquisita, actibus humanis generari nemo dubitat: si enim actiones vir-
tutum vitia procreant, & homines virtuosos faciunt, cur actiones virtutum non virtutes pro-
creabunt, & homines studiosos & virtutum possessores efficiunt? Virtutes verò, quæ vocan-
tur infusæ, licet à Deo misericorditer homini donentur, tamen mens viri adulti, ad eas reci-
piendas humanis actibus, ex gratia & libero arbitrio procedentibus, aliquo modo disponitur, &
illis acceptis actibus ab eisdem virtutibus manantibus, earum augmentum meretur. Quare

D. Tho. 12. q. 63. art. 2.